

Tasa-arvoa vanhemmuuteen työelämässä -podcast-sarja

Väestöliitto, 2021

Jakso 2: Tasa-arvoinen vanhemmuus on isien ja äitien oikeus

Ville Viholainen ja Anna Kokko

Kesto: 30:16

Päärahoittaja: Työsuojelurahasto

Podcast on toteutettu 11.3.2021 etä-äänityksenä. Sarja on 4-osainen.

3 puhujaa

Keskustelijat: Ville Viholainen, somevaikuttaja

Anna Kokko, hankepäällikkö ja erityisasiantuntija, Väestöliitto

Fasilitoija: Anna Kilponen, työelämäasiantuntija, Repo Work Oy

[äänite alkaa]

Kilponen: Tervetuloa kuuntelemaan Tasa-arvoa vanhemmuuteen työelämässä -kampanjan podcastia. Kampanjan toteuttajana toimii Väestöliitto ja rahoittajana Työsuojelurahasto. Podcasteissa kuullaan tunnettujen vaikuttajien ja asiantuntijoiden ajatuksia ja omakohtaisia kokemuksia tasa-arvosta ja vanhemmuudesta.

Minä olen työelämäasiantuntija Anna Kilponen Repo Workista, ja vieraana minulla on tänään etäyhteyksillä mukana somevaikuttaja Ville Viholainen ja Väestöliiton hankepäällikkö ja erityisasiantuntija Anna Kokko. Kertokaa vähän itsestänne ja taustastanne ja siitä, että miten tämä aihepiiri oikein koskettaa teitä.

Viholainen: Mä oon tosiaan Viholaisen Ville, olen kahden lapsen isä ja oikeastaan tuolta vuodesta 2017–2018 tehnyt tämmöisellä Koti-iskä88-nimellä Instagramia. Ja mulla on ollu blogia, ja olen tehnyt myöskin kirjan perhe-elämästä, eli tämä koskettaa hyvin vahvasti minua. Eli mulla kulmana on semmoinen vertaistuki vanhemmille, mutta huumorin kautta, ja tämän perhe-elämän tasa-arvon tuominen esille sitä kautta.

Kilponen: Kiitos. Mites Anna?

Kokko: Olen tosiaan Anna Kokko ja hankepäällikkönä Väestöliitossa. Ja olen ollut tämän saman työnantajan palveluksessa jo 12 vuotta ja jatkuvasti näiden työ-, perhe- ja tasa-arvokysymysten parissa. Ja omassa perheessäni on kolme aikuistuvaa nuorta, eli olen itse tullut äidiksi 2000-luvun alussa. Esikoinen on jo 20-vuotias opiskelija, ja sitten on lukiolainen ja 14-vuotias yläkoululainen, joten omasta pikkulapsiajasta on jonkin aikaa, mutta silti välillä tuntuu, että se on kovin tuoreessa muistissa.

Kilponen: Kiitos. Hei Ville, sä kerroit, että teidän perheessä on kaks pientä lasta, niin voitko vähän kertoa, että miten ne perhevapaat on teidän perheessä oikein jaettu?

Viholainen: Joo. Tosiaan kaks lasta, ja esikoinen syntyi tuolla 2014 loppuvuonna, ja siitä oikeastaan puolitoista vuotta eteenpäin, niin syntyi sitten seuraava. Ja puoliso oli heidän kanssaan kotona, yhteensä yhteen putkeen sieltä 2014-vuodesta tuonne 2017 loppupuolelle. Ja sitten mä otin siitä kopin ja jatkoin siitä kahdeksan kuukautta eteenpäin itse, ja puoliso meni sitten töihin siinä vaiheessa.

Kilponen: Eli sä olit kahden pienen lapsen kanssa samaan aikaan kotona?

Viholainen: Joo, kahden pienen lapsen kanssa. Ne oli siis semmoinen kolme vuotta ja puolitoista vuotta, että siinä oli semmoista aika vauhdikasta meininkiä se kahdeksan kuukautta sitten heidän kanssa.

Kilponen: No hei, Ville, miltä sinusta tuntui kertoa perhevapaalle jäämisestä työpaikalla, kun kuitenkin olit pikkaisen pidempään kuin isät keskimäärin on, kahdeksan kuukautta? Miltä sinusta tuntui, kun kerroit työpaikalla tästä, että sä olet jäämässä?

Viholainen: Mähän en oikein itse edes tajunnut, että tää on jotenkin outo asia. Mä jotenkin, ja ollaan koko ajan aateltu, että me molemmat ollaan vanhempia ja yhdessä lapsia hoidetaan ja kasvatetaan. Ja silloin kun mä ilmoitin, niin se meni tosi hyvin, ja esimies oli sillain mielestäni ihan iloinen asian puolesta, ja kaikin puolin meni hyvin. Mutta oikeastaan vasta jälkeenpäin mä oon tajunnut, että ei se ookaan kaikille ihan niin yksinkertaista. Toi oli ehkä semmoinen malliesimerkki, miten mun työnantaja sen hoiti, että semmoista ei tullut, mitään kummallisuuksia siihen. Mutta sitten oon kuullut joiltakin tutuilta ja ehkä tuolta somessa seuraajien kautta, että sieltä voi tulla monenlaista palautetta, ja varsinkin sitten ehkä semmoisilla aloilla, missään ollaan tosi miesvaltaisilla aloilla, niin se voi olla vähän haastavaa jäädä. Ja kyllä mäkin mietin silloin sitä, kun me puhuttiin kotona puolison kaa, että mäkin jäisin, niin kyllä se eka kuulosti siltä, että en mä voi tehdä sitä. Työelämässä oli kovat tulostavoitteet mulla, ja tosi vauhdikasta myöskin se työelämä, ja jotenkin ehkä sitä aina ajattelee itse, että on jotenkin korvaamaton siellä töissä. Mutta se oli jotenkin sitten jopa vapauttavaa huomata, että eipä siinä nyt mitään pahaa tapahtunut vaan päinvastoin, kun sitten jäi lasten kanssa kotiin.

Kilponen: Sä Ville tuossa mainitsit, että sä oot tajunnut sit myöhemmin, että se ei oo kaikilla niin yksinkertaista välttämättä, se perhevapaalle jääminen, että se ei ihan noin helposti aina onnistu. Miten sä koet, että miten muuten näihin isien perhevapaisiin suhtaudutaan? Ja onks sulla tullut jotain muita tämmöisiä esimerkkejä vastaan, että on jonkinlaisia, tällaisia toisenlaisia kokemuksia ja tapoja suhtautua näihin isien perhevapaisiin?

Viholainen: Joo. Oikeastaan sit kun mä olin töissä ilmoittanut, että jään perhevapaalle, asiasta kun kerroin muille tai tuli jossain muussa yhteydessä, niin sen huomasi, että se on aika uusi juttu kummiskin, tai harvinainen juttu. Ne asenteet sieltä paistoivat hyvin vahvasti lävitse, eli sieltä tuli semmoisia kommentteja, mitä ei ole ehkä pahalla tarkoitettu, vaan ehkä huumorin varjoon naamioitu, että okei ”sä jäät naiseksi kotiin nytten”, tai tällaisia. Ja oli myös sitten yks isä, joka oli ollut siinä joskus 90-luvun aikaan lastensa kanssa kotona perhevapailla, niin hän

tokaisi, että ”hänkin on ollut kotirouvana aikoinaan”. Eli jo tää puhekulttuuri on aika semmoinen erikoinen siinä, miten puhutaan. Sellaisia oon huomannu, että asenteet ovat vahvasti esillä meillä, että perinteinen, tavallaan tosi vanhanaikainen, että naisen paikka on siellä kotona lasten kanssa ja sitten mies tuo leivän pöytään.

Kokko: Mun on pakko tarttua. Tämä on tosi kiinnostavaa, mitä sä kerrot, koska tämä resonoi täysin siihen, mitä me ollaan saatu tutkimuksista tai meidän yritys yhteistyöprojekteista kuulla. Että ihan tämä kielenkäyttö jo pelkästään kertoo jotakin, ja joskus vähän karua kieltä kerta kaikkiaan siitä, että miten puhutaan ”kotirouvuudesta” tai ”Jääkö Mikko mammalomalle?” Tämmöiset sanavalinnat. Toisaalta voidaan puhua myös joskus ”palkintovaimoista”, sitten taas toisin päin, että onko meillä sitten ”palkintomiehiä”?

Mutta tämä on tosi kiinnostava näkökulma, ja sit tämä, mitä kerroit pioneerinä olosta. Kuitenkin on pakko sanoa, että olet ollut niitä pioneereja siinä mielessä – tämä on ollut vielä harvinaista, tämä ei ole ollut niin yleistä, että se olisi enemmänkin poikkeus, jos ei pidä pitkiä vapaita isänä. Ja tässähän on toki tapahtunut valtavasti muutosta, jos zoomaan nyt sinne 20 vuotta aikaisemmin -tilanteeseen, josta itse lähdin oikeasti paneutumaan ja pureutumaan näihin kysymyksiin ja omakohtaisesti kokemaan tätä perhe-elämää ja pikkulasten vanhemmuutta. Se että kuinka yleistä tämä on nyt, niin me ollaan aivan eri maailmassa Suomessa kuitenkin. Ja silti meillä on todella paljon vielä tekemistä, jotta sitten isien vapaat olisivat yhtä lailla tasaveroisesti arvostettuja, tasapuolisesti käsiteltyjä, ja että se kielenkäyttö olisi semmoista neutraalia, positiivista, kannustavaa. Tässä on tosi monta kohtaa, mihin voi tarttua.

Kilponen: Mitä mieltä te olette siitä, että minkälaisia odotuksia näihin perhevapaisiin liittyy? Miten odotetaan, että ihmiset käyttäisivät niitä tai miten vanhemmat jakaisivat ne keskenään?

Viholainen: Kyllähän odotukset varmasti ovat, että se nainen on nimenomaan siellä kotona. Mutta mun mielestä ehkä, ainakin kuvittelen, ja oma kaveripiiri, tuntuu siltä, että ollaan perhemyönteisiä, isät ovat tosi aktiivisesti mukana siinä perhe-elämässä. Se on varmaan yks semmoinen asia, mikä onkin muuttunut ainakin siinä. Mutta käsittääkseni, ainakin tilastojen mukaan, eihän siellä mitään suurta piikkiä ole tullut niiden perhevapaiden käytössä puoleen taikka toiseen, sehän on pysynyt aika tasaisena siellä kaiken aikaa, eikö vain?

Kokko: Ville, olet ihan oikeassa. Eli tilastot eivät kuitenkaan näytä sellaista valtavaa vyöryä, että nyt olisivat isät ryhtyneet käyttämään tai perheet olisivat ryhtyneet jakamaan vapaita valtavassa määrin tasaisesti. Tässä on todella se, että tiettyjä perhevapaiden tukia käyttää aivan muutama prosentti isistä. Eli tässä olisi todella paljon kuromista, varsinkin jos me halutaan olla esimerkiksi samassa rintamassa kuin Ruotsi tai Saksa tai monet muut maat, jotka ovat sitten jo menneet näissä Suomen edelle. Vaikka me itse aina pidämme Suomea tasa-arvon kärkimaana, niin tässä kohdassa meillä olisi vielä paljon tekemistä.

[10:00]

Mut sitten jotain tässä on liikahtanut, mä näen sen pienen, semmoisen positiivisen liikahduksen. Aikaisemmin se oli jotenkin täysin itsestään selvää, että äiti totta kai pitää kaikki

vapaat ja sitten isä pitää sen pienen lakisäateisen isyysvapaapätkän. Nyt on kuitenkin sellaista pöhinää ja semmoista puhinaa siinä ympärillä, että se ei ole ihan niin itsestään selvä. Ja koska on kuitenkin isiä – varsinkin näissä kaveripiireissä tapahtuu paljon sitä sellaista kumulatiivista, positiivista vaikuttamista, että hei, minäkin pidin, mites sinä, mites teidän perheessä? Semmoisella vertaisiesimerkillä on todella painava merkitys tällaisessa asenteiden ja kulttuurin muuttumisessa.

Ja toisaalta, jos siellä työpaikoilla olisi samalla tavalla tämmöistä positiivista puhetta ja kysyttäisiin, että hei, ihanaa, teillä on tulossa perheenisäystä, miten te olette ajatelleet teidän perheessänne jakaa nämä vapaat, miten sinä olet ajatellut pitää sinun vanhempainvapaasi? Se olisi semmoinen luonteva puhetapa, joka otetaan esille siinä vauvauutisen yhteydessä. Ja mitä aiemmin myös isä itse ottaa tämän aktiivisesti ja rohkeasti puheeksi, sitä helpompaa on tehdä niitä järjestelyjä siellä työpaikoilla. Se me on huomattu taas näissä meidän kehittämishankkeissa, että usein se ongelmakohta tulee siinä, että ei oikein ole varauduttu, ei ole oikein semmoista traditiota siihen, että mites näitten isien vapaisiin nyt pitäisi suhtautua, ja onko ne nyt vaan sen pari viikkoa, no eihän siihen nyt sijaista tarvita. Ja sitten jos isä ilmoittaa, että hän ois itse asiassa puoli vuotta, niin totta kai semmoiseen täytyy yhtä lailla ottaa sijainen kuin silloin, jos äiti jää pidemmälle vapaalle. Eihän se sukupuoli siinä yhtään vaikuta suuntaan eikä toiseen, tai sen ei pitäisi vaikuttaa. Mutta tästä puuttuu sellainen tietty rutiininomainen tapa, että hei, tää on ihan vain ilmoitusluontoinen juttu, ruvetaan fiksaamaan tätä.

Viholainen: Toi on itse asiassa hyvä, koska ei mullakaan... kyllä varmaan työnantajalle tuli yllätyksenä, että mä jään, koska eihän siitä ollut puhetta. Tai en mä usko, että he aattelikaan, että näin voisi ikinä päästä käymään. Mutta juuri näin, että sen keskustelunhan se vaatii, ja kun asenteista tämä on kiinni, niin kyllähän tähän vaikuttaa aika moni asia. Jo siitä, mikä sen puolison asenne on, että se keskustelu käytäisiin jo siellä vanhempien välillä. Siinä voisi esimerkiksi neuvola olla yksi paikka ottaa sitä entistä vahvemmin ja muutenkin sitä. Ehkä se isä tuntee siinä alkuaikana jäävänsä vähän semmoiseen varjoasemaan tai kakkosvanhemman asemaan valitettavasti, niin kyllä sitä myös pitää tukea. Mutta tähän vaikuttaa niin moni: tosiaan se puoliso, ystävät, vanhemmat, mitä mediassa on, mitä yhteiskunta aattelee, kaikki tällaiset hyvin vahvasti.

Kokko: Tämä on juuri näin. Jos joka suunnasta tulisi sitä samantyyppistä puhetta ja asennetta, niin muutos tapahtuisi varmasti nopeammin. Ja toivotaan nyt, että tämä uusi, toivottavasti voimaan tuleva, ensi vuonna voimaan astuva perhevapaaudistus myös lainsäädännön tasolla tukee tätä, koska siellä on korvamerkitty isälle nykyistä isompi osa perhevapaista. Se osuus olisi voinut olla isompikin, siitä on käyty keskustelua, että onko se nyt riittävästi ja kannustaako se tarpeeksi. Mutta toisaalta suomalaisen yhteiskuntaan ja kulttuuriin on aina kuulunut myös valinnanvapauden korostaminen, jolloin halutaan myös antaa perheiden ja hyvin erilaisten perheiden tehdä itse niitä päätöksiä. Siellä on niitä vaihtoehtoja, että ei myöskään haluta kaikkia laittaa samaan muottiin, mikä on toisaalta myös aivan hyvä argumentti. Mutta tässä on, jotenkin ajattelisin, että jos tosiaan nämä ystävät, omat vanhemmat, jotka voi olla juuri semmoisia, jotka tuovat sitä vanhaa maailmaa jotenkin, että "et kai sinä nyt tällä tavalla voi" ja "onko tämä nyt teidän perheen tulojen kannalta hyvä" –

heillä ei välttämättä, vanhemmalla polvella, ole edes tietoa tämän nuoren perheen tulojen jakautumisesta, tai että minkälaisia tukia on mahdollista saada ja miten verotus tasaa tässä ja muuta. Sieltä vain tulee se asenne, että itsestään selvästi ajatellaan, että jotenkin nyt toimitaan, että äiti on äiti ja isä on isä, ja that's it, ja että lapsen on hyvä kasvaa sellaisessa huomassa, että siellä äiti on kolme vuotta kotona. Ja se ei todellakaan sovi kaikille perheille, eikä siellä työmarkkinoillakaan kauheasti katsota hyvällä, että jos itsekkin olisin ollut yhteensä melkein 10 vuotta putkeen kotona, koska meidän lapsemme syntyivät noin kolmen vuoden välein. Olen jälkikäteen nauranut ja miettinyt, että olisin tullut aivan eri maailmaan, jos olisin ollut siitä kesästä 2000 johonkin 2009–2010 poissa, että kuinka paljon siinä asiat muuttuvat.

Oli minulle ainakin henkilökohtaisesti todella tärkeää, että välillä olin päivittämässä tietojani siellä työpaikalla – silloin olin eri työnantajan palveluksessa, mutta kuitenkin oli mahdollisuus updateita omia tietoja ja jotenkin sitä työmarkkina-asemaa, ja se oli virkistävää. Ja sitten taas jäi mielellään siinä kohtaa äitiysvapaalle, kun tuli seuraava lapsi ja hänen aikansa saada hoivaa. Mutta siihen aikaan tosiaan eivät kovin paljon isät pitäneet kuin ne lyhyet lakisääteiset vapaat. Asenne oli silloin jotenkin semmoinen aika itsestään selvä, että en muista kaveripiirissäni paljon käyneeni keskusteluja, että kuinkas pitkään sinun miehesi tai puoliso aikoo käyttää vapaita, ei sitä ollut.

Sen sijaan tänä päivänä, kun olen ollut haastattelemassa erilaisten yritysten henkilöstöä ja johtajia, esihenkilöitä, niin esimerkiksi siellä, muistan erään miehen, se oli erittäin mielenkiintoinen. Eräs isä, joka sanoi näin, että siinä vaiheessa hänelle oikein jysähti ja tuli semmoinen herätys, kun puoliso sanoi, että hei, olen muuten palaamassa muutaman kuukauden päästä takaisin töihin, että miten sä oot ajatellu järjestää tän sun vanhempainvapaan. Ja silloin hän juuri sillä hetkellä tajusi, että oho, hän ei ole tätä ajatellut, että tämä kosahtaa omalle kohdalle, ja että tähän on oikeasti nyt löydettävä joku ratkaisu, ja hänen täytyy ottaa tämä puheeksi siellä työpaikalla ja ruvettava todella nyt pikapuolin tekemään niitä järjestelyjä, jotta se ei sitten tule yllätyksenä sinne työnantajalle, niille projekteille. Ja sitten hän otti sen tilanteen haltuunsa hienolla tavalla ja jäi vanhempainvapaalle, ja vaimo palasi siinä kohtaa töihin, ja ilmeisesti molemmat olivat tosi tyytyväisiä jälkikäteen. Ja tää kiitteli, tää isäkin, että ei varmasti ilman tätä puolison tämmöistä pientä painostusta olisi tullut jääneeksi, hän piti sitä oikein hyvänä asiana. Just, mitä Villekin mainitsi tässä, että kyllä sillä pariskunnan keskinäisellä puheellakin on paljon merkitystä.

Viholainen: Se on juuri näin. Se on helppo torpata siinä vaiheessa, että höpö höpö, et varmasti jää kotiin. Ja sit sen asenteen rinnallahan nousee tietysti se raha, mikä siellä vaikuttaa. Ja sehän, niin kuin tässäkin, että ei oo samanlaisia perheitä, on erilaisia – ei voi valaa siihen yhteen muottiin juurikin. Kyllä mää nään, että vaikka tää perhevapaaudistus on tosi hyvä ja oikeeseen suuntaan mennään siinä, ja ylipäätään toivon, että ne kaikki vanhemmat sen siinä vaiheessa, kun tätä mietitään, laskee sen, että mikä se ero oikeastaan on, koska saattavat yllättyä. Vaikka olisi tuloero yli tonniakin, niin loppupeleissä puhutaan sitten muutamasta kymmistä, mikä se ero siellä loppumetreillä on. Näistä on erilaisia laskureita.

Kokko: Se on hyvä, että otit tämän puheeksi, koska tosi harva perhe on oikeasti laskenut sitä, excelöinyt tai ruutupaperille laskenut, että mitä se tulee käytännössä tarkoittamaan. Ja sit siellä tulee kuitenkin tätä verotushuojennusta ja muuta. Että ei se ole aina niin yksi yhteen,

miltä se aluksi näyttää tai tuntuu, mutta siinä on niin vahva semmoinen mantra, että totta kai kannattaa nyt katsoa, että se, jolla on pienempi kuukausitulo, jää kotiin.

Viholainen: Just näin. Mä haluaisin semmoisen Excelin, missä olis myös se perheiden hyvinvointi mukana, sen isän ja lasten välisen suhteen paraneminen mukana. Kaikki tämmöiset usein jää sieltä pois, kun aletaan tuijottaa sitä rahaa, mikä tietysti on tärkeä asia, mutta siellä on paljon näitä tämmöisiä, sanotaanko pehmeämpiä arvoja mukana, mitä se myös hyödyttää, kun isä ottaa myös osansa niistä vapaista.

Kokko: Joo, se on hyvä. Mä näin semmoisen hauskan pilapiirroksen kerran, missä oli tällainen pariskunta, ja siinä ensin mies totesi kaverilleen, että hei, me ollaan nyt jaettu uusiks nää meidän kotityöt, ja sit se kaveri kysyi, mikä se sun rooli on. ”Mä ylläpidän näitä Exceleitä”, se mies vastas. Se on just niin kuin sanoit, että sit täytyy tietyllä tavalla, että kaikki ei ole pelkkää matematiikkaa, vaan siellä on paljon muuta täysin mittaamatonta, ja just tämä oman perheen hyvinvointi, suhde omaan lapseen. Ja toisaalta ehkä nämä kotityöt haluan nostaa tässä, koska tämmöinen niin sanottu palkaton tai ainakin vähän huonosti palkattu – koska eihän nämä perhevapaat tai kotihoidon tuki varsinkaan kompensoi toisaalta sitä ansiotulon menetystä, se on aika pieni kuitenkin, se summa, täytyy sanoa – niin silloin se, että kumpikin vanhempi on ottanut vahvasti sen roolin, että nämä kotityöt, nämä metatyöt, se kaikki valmisteleva, pohjustava, suorittava työ siellä kotona, joku sen tekee.

Asioita ei vain tapahdu, vaan yleensä joku ihminen on se, joka laittaa asioita tapahtumaan. Ja silloin jos molemmat ovat tässä kohden aktiivisia, he tunnistavat, mitä kaikkea siellä kotona on syytä tehdä, ja mitä siellä pitäisi tapahtua päivän aikana, niin se parantaa parisuhteen hyvinvointia. Sitä tutkimustulokset ovat osoittaneet, että semmoinen kodinhoidollisiin töihin osallistuminen on ehdottomasti parisuhteen liimaa.

[20:06]

Viholainen: Kyllä, juuri näin. Siinä huomasi sen, kun puoliso oli kotona lasten kanssa ja sitten aamulla hän vaikka sanoi, että hän siivoaa tänään, ja mää oon siellä töissä ja tuun kotiin, ja koko koti on kuin pyörremyrskyn jäljiltä, mä oon sillain ”Ahaa, sä siivoot, vai?”. Sitten siitä ehkä voi syntyä hyvinkin herkästi pieni riita. Mutta sitten mä tajusin sen, kun mä jäin itse tai kun nää roolit vaihtui ja mä olinkin siellä kotona, niin se mielikuva, että se ois jotain sohvalla makailua ja telkkarin katsomista, niin se on aika kaukana. Kyllä se ihan työstä kävi, ja ymmärrän oikein hyvin, että jos siinä ei ihan sitä siivoamista, tai koko taloa saa putipuhtaaksi sen päivän aikana, että siinä on paljon kaikenlaista.

Kilponen: Eli työelämässä ja yhteiskunnassa ja mediassa edelleen on aika vahvana ne uskomukset, että perhevapaat kuuluu äideille. Ootteko sitä mieltä?

Kokko: Kiistäisin ehkä vähän tämän, että se on mediassa, koska nyt minusta media on ruvennut puhumaan vähän toisin. Ja olen ilahuneena seurannut sitä, miten sellaiset artikkelit, jutut, viimeksi nyt Helsingin Sanomien Vieraskynä eilen otti tämän teeman niin vahvasti, että he antoivat ison paikan, näkyvän paikan Hesarin A-osiossa, että miten me saamme isien perhevapaita näkyvämpään asemaan, miten työpaikoilla voidaan kannustaa isiä pitämään vapaita, minkälaista asennemuutosta tarvitaan. Tämä on minusta joku sellainen

merkittävä muutos. Eli en haluaisi enää syyllistää, että jotenkin on joku tietty itsestään selvä sapluuna. Mutta se elää syvässä, se elää meillä just siinä, koska me olemme aikamme lapsia ja meillä on vanhempia täällä, jotka ovat eläneet toisenlaista aikaa. Meillä ei ole sellaista läpileikkaavaa kulttuurista ajatusta siitä, että hei, on tällöinen tasaveroisen vanhemmuuden malli, jossa aika tasaisesti jaetaan, tai pyritään jakamaan tasaisesti vapaita. Sitä muutosta vielä tarvitaan. Ja myönnän toki sen, että tällöinen perinteinen malli on monella mielessä, ja moni sen myös toteuttaisi, siihen voi olla monenlaisia järkeviäkin syitä. En halua myöskään sanoa, että se on väärä malli; jollekin perheelle se voi olla juuri se paras ja toimivin malli. Että kyllä tässä on sellaista muutosta tapahtunut. Sanoisin, että tasaveroisen vanhemmuus on tulossa ja se vahvistuu.

Viholainen: Tuo oli hyvä pointti. Mulle tuli ekana mediasta mieleen, mitä ehkä nyttien vähemmän on myöskin nähnyt, tällöiset, tiiättekö julkkis-isiä haastatellaan ja kysytään, että oletko jo vaihtanut vaippaa, mikä mun mielestä on jo, tällöisen nostaminen edes esiin, että totta kai molemmat vanhemmat osallistuisi siihen lasten hoitoon. Mutta kuten sanoit, esimerkiksi just tää Hesarin artikkeli oli erittäin hyvä, ja tällöistä keskustelua on paljon. Ja musta tuntuu, että somessa on paljon tähän nyttien nostettu, niin siellä äidit kuin isätkin [vaikuttaa? 00:23:15], ja paljon näkee hyvää tekstiä tästä.

Kokko: Ja se, mikä on muuttunut, on se, että isät itse osallistuvat tähän keskusteluun aktiivisemmin. Vielä tuossa 10 vuotta sitten tuntui, että se oli lähinnä äiti-ihmiset ja naisoletetut, jotka näitä puheenvuoroja toivat julkisuuteen, jotka kävivät seminaareissa puhumassa siitä, kuinka tärkeää olisi, että isätkin käyttäisivät vapaita. Ja nyt alkaa olla yhä enemmän paitsi just isävaikuttajia somessa myös miehiä, isiä toimittajina, asiantuntijoina, erilaisissa rooleissa, ja he tuovat sen oman äänensä. Ja tosiaan tähän eiliseen Vieraskynä-tekstiin, katsoin tulleita kommentteja, niin voisin sanoa, että siellä kaikki olivat isiä, miehiä, miesoletettuja. Se ei ollut enää sitä, että äidit kertovat, että minunkin puolisoni on pitänyt vapaita ja ollut niin tyytyväinen, vaan isät todella aktiivisesti itse toivat kokemuksensa, ja se oli minusta tosi virkistävää, tosi mahtavaa. Ja toisaalta päästään pois tästä sankarimyytistä, että se on niin sankari-isiä, kun hän siellä hiekkalaatikolla on kuukauden ollut lasten kanssa päivittäin kuulkaa, että se sankarimyyttiä siitä karisisi. Ja sitä on minusta myös tapahtunut, että toiseen suuntaan päästään semmoiseen normaalipuheeseen ja normalisoitumiseen, siinä näen paljon tällaista hyvää kehitystä.

Viholainen: Joo, oon samaa mieltä, että toi isän jalustalle nostaminen aika helposti, se ei vie eteenpäin, ja ehkä se alkaa vähän kaihertaa siellä toisella puolellakin myöskin, kun se metatyö nyt mielletään usein, että se on siellä äidin harteilla. Kyllä näiden kaiken jakaminen ja että yhdessä olemme vanhempia, se on se viesti.

Kilponen: Ville, mitä sä kertoisit vielä perhevapaata harkitseville isille sun omasta perhevapaatajasta?

Viholainen: Kyllä se on yks parhaita päätöksiä, mitä mä oon elämässäni tehnyt, heittämällä. Ja siinä on aika montakin tasoa. Ensinnäkin mun ja lasten välinen suhde tiivistyi paljon, tuli niitä ihan omia juttuja, mistä sitten puoliso ei tiennytkään mitään, ja omia rutiineita, ja siitä jäi paljon muistoja ja paljon hyvää, siitä ajasta. Sit se toinen taso on just tää, mistä vähän jo

tuossa keskusteltiin, eli minun ja puolison välinen suhde. Kyllä mä koen, että se parani siinä, että mä pystyin ymmärtämään niitä asioita, mitä ehkä en ollut tajunnut aikaisemmin, että mitä kaikkea siinä onkaan hän käsitellyt ja ollut, se ei oo aina niin helppoa. Eli tavallaan semmoinen keskustelu oli helpompaa vielä siitä. Ja sitten, näin jälkeenpäin ajatellen varsinkin, juuri se teki ehkä myös mulle aika hyvää, hypätä hetkeksi siitä kiihkeästä työelämästä sivuun. Ja myös vähän sai aikaa ajatella, että mitä sitten haluaa tehdä ja mihinkä suunnata. Ja mä luulen, että en olisi ihan tässä nytten, jos olisin vain jatkanut paahtamista silloin siellä nykyisessä työssäni ja olisin nämä perhevapaat jättänyt käyttämättä.

Kilponen: Mitä mieltä te ootte siitä, että miten työpaikoilla tai yhteiskunnassa voitaisiin kannustaa enemmän tällaiseen tasa-arvoiseen vanhemmuuteen?

Viholainen: Kyllähän tästä keskustellaan paljon, mut kyllä mä koen, että myös ne teot nytten on sellaisia, että nousee näitä esimerkkejä juuri sieltä, että miten on perhevapaat hoitanut. Ja tätä myönteistä keskustelua on, ja vanhempien tasa-arvo mun mielestä nyt on ollut viime vuosina paljon keskustelussa. Että laiva kääntyy hitaasti, mutta se kääntyy kummiskin koko ajan, tää on mun näkemys.

Kokko: Olen hyvin samoilla linjoilla. Ja työpaikoilla ehkä voisi vielä tehdä lisää jonkun verran laatimalla selkeitä ohjeistuksia ja pelisääntöjä, joita vanhemmat usein etsivät ja kaipaavat. Ja esihenkilöitä voidaan valmentaa näihin tehtäviin. Varsinkin jos on kyseessä nuori esihenkilö, jolla ei välttämättä ole omakohtaista kokemusta – ja sitä ei toki tarvitse ollakaan aina – mut ihan tää pelkästään lainsäädännön haltuunotto: mitä tähän kaikkea kuuluu, mikä on lakisääteistä, mitkä vapaiden ja poissaolojen elementit ovatkin siellä työpaikkakohtaisesti neuvoteltavissa, mitkä vapaat ovat palkallisia, mitkä ovat palkattomia, kuinka pitkään niitä voidaan myöntää ja kaikki tämä. Siihen kannattaa valmentaa ja pitää kaikenlaisia myös henkilöstöinfoja ja viestiä sisäisissä kanavissa ja kertoa sitä asennetta. Ja ehdottomasti kannustan myös kaikenlaisiin blogeihin. Esihenkilöiden ja johdon omalla esimerkillä on valtavan iso merkitys, ja jos he kertovat näistä omista tilanteistaan, kokemuksistaan, siinä määrin kuin itse haluavat kertoa, mutta kuitenkin antamalla sen, että hei, työ ja perhe kuuluvat samaan elämään ja se on mahdollista yhdistää, ja itsekin olen näin tehnyt ja lähden hakemaan ajoissa pientä lasta päivähoidosta tai jäänyt isänä vanhempainvapaalle. Että sit tulee semmoiseksi, että hei, meillä on kaikilla tämä yksi elämä, ja me voimme siellä yhdistää työtä ja perhettä eri vaiheissa.

Kilponen: Anna Kokko, minkä viestin sä haluaisit sanoa perhevapaata harkitseville?

Kokko: Viestini olisi tiivistetysti, että vanhemmuus kuuluu kaikille sukupuoleen katsomatta, ja työpaikoilla toivon ammattimaista suhtautumista. Eli joku oma henkilökohtainen käsitys esimerkiksi perheellistymisestä, sopivasta lapsilukumäärästä, sukupuolista ylipäätänsä tai perhevapaiden pitämisestä ei saisi tulla läpi siellä työyhteisössä, vaan siellä täytyy osata suhtautua ammattimaisesti ihmisten elämäntilanteisiin ja niihin kohtiin, joissa he miettivät näitä työn ja perheen kysymyksiä, perhevapaalle jäämistä. Niihin täytyy olla selkeät ohjeistukset, sellainen myönteinen kulttuuri: ”Hei, ratkaistaan tämä asia.” Siitä ei saa tehdä ongelmaa, se ei saa olla semmoinen kauhistelun paikka tai että ilmeet ja eleet kertovat sen ihmetyksen määrän, että ”Mitä, kolmas lapsi tai neljäs lapsi, miten te nyt aiotte selvitä?” tai

että ”Mitä sinä nyt isänä mammalomalle jätät?” Että tavallaan tämmöisestä päästään eroon. Siinä on vielä tekemistä, mutta uskon, niin kuin Villekin tässä sanoi: suunta on oikea, laiva liikkuu, laiva kääntyykin, mutta siihen vielä joku aika menee, mutta me haluamme tässäkin kampanjassa tätä muutosta viedä eteenpäin.

Kilponen: Joo. Hei, Anna ja Ville, kiitos tosi paljon, että olitte tässä podcastissa, ja kiitos hyvästä keskustelusta.

Viholainen: Kiitos paljon.

Kokko: Kiitokset.

[30:16 äänite päättyy]